

Statstilskud til Teaterdriften, at Teatret ikke alene er den nydende, men tværtimod er den ydende i kulturel Henseende. Ja, hvis det var Tilfældet, at Teatret ikke alene nød Fordele, men ogsaa ydede store Ting i kulturel Henseende, maatte man nok kunne resignere noget, men det er jo desværre langt fra Tilfældet, og mange af de Udtalelser, der ere fremkomne fra de af mig før nævnte Mænd, vidne ogsaa om, at der mangler overmaade meget her, og at Teatret ikke ser sig i Stand til at yde i kulturel Henseende, hvad der med Rette kunde kræves af det. Naar der dernæst anføres, at man maa gøre de videst mulige Kredse interesserede i at kunne faa Adgang til god Kunst, maa jeg sige, at dette jo netop hindres ved Monopolismen, og dernæst er ogsaa det kongelige Teaters Kunst for dyr for de Folk, som jeg betegnede som de brede Lag. Der siges saa, at naar man vil se paa tyske Teatre, Teatrene i Dresden og Stuttgart, vil man finde, at de have større Statstilskud end vort kongelige Teater, og deres Billetpreiser ere dog ikke mindre, medens de i andre tyske Byer ere højere end her. Dertil vil jeg sige, at Sammenligningen passer ikke. Tyskland har Teaterfrihed, hvad vi ikke have. De have billige Folketeatre ved Siden af de store Scener og aabne derfor Adgang for Publikum til god Kunst for en forholdsvis billig Betaling, samtidig med, at man opretholder de flotte og fornemme Scener. Jeg skal til Belysning af Teaterfrihedens Betydning for Opførelsen af god Kunst nævne, at f. Eks. Schillers „Røverne“ opførtes samtidig paa 3 Scener i Berlin, og det er ret karakteristisk at se, hvad en bekendt Kritiker Frantz v. Schönthan skrev i den Anledning. Han siger: „I det fornemme Teater med de svimlende Billetpreiser og de dekolleterede Damer langs Logeranden dræbtes al Illusion. De betitlede Aktørs spillede stilfærdigt behersket med diskrete Øjekast ned til Logen, hvor Gehejmeraadinden med Følge var placeret — hun, der efter Forestillingen havde budt paa Souper i den fine Restaurant.“ Som Modsetning peger han paa en Opførelse af „Røverne“ paa en Scene, hvor Omgivelserne vare smaa, ja næsten usle, og hvor der ikke var Tale om Fornemhed og Glans og ikke om det fine Publikum. Der gik man paa med Liv og Lyst, med en Energi, som betog ham, Skuespillerne gik fuldstændig op i Rollerne og vilde levere ægte og god Kunst saaledes, som Schiller har leveret den i „Røverne“. Frantz v. Schönthan finder, at

Sammenligningen falder ud til Fordel for den fattige Scene, og det kunde jo advare imod at yde Tilskud til de fornemme Scener. Det er ogsaa et Spørgsmaal, om der overhovedet skal ydes et Statstilskud. Der findes andre Lande, hvor et saadant Tilskud ikke ydes, f. Eks. ikke i Holland. Det er dog ikke min Mening, at jeg vil kræve en saa stor Forandring fra det bestaaende. Jeg tror, det vil være tilstrækkeligt, at der bliver givet Frihed, saa at vi kunne faa en sund Konkurrence, der vil skabe det bedste Resultat. Jeg tror ikke, at den slette Kunst under Friheden vil sejre. Jeg tror, at Befolkningen, hvor den har Lejlighed til at opdrage sig selv og til at gøre sig til gode med Kunstens Værker, snart vil lære at vælge det gode fremfor det daarlige, og at det er nødvendigt for den at faa denne Frihed for at kunne opdrage sig selv til at vælge rigtig. Saa længe der ikke findes Frihed paa dette Omraade, indtræder det, som jeg nævnte tidligere i mit Foredrag, at Varietégøglet og den slette Kunst faa Indpas.

At Frihed paa Teaternæringens Omraade vil skade den nationale Scene, antager jeg for en ganske fejlagtig Mening. Den nationale Scene har et Forspring, den har Statstilskuddet, den har den udmærkede Beliggenhed, Anseelsen og Traditionen, Fritagelse for Fattigskat og Husleje, og endelig i sidste Instans Ridderkorsene. Man behøver næppe at frygte for, at Nationalscenen, om den virkelig kan skaffe sig gode Kræfter, skal komme til at ligge under i Konkurrencen. Derfor hævder jeg, at der ogsaa fra Kunstens Synspunkt kan være god Anledning til ikke længere at opretholde Monopolismen. Endelig kan man se denne Sag fra Kunsternes Synspunkt. Det er aabenbart, at det ikke kan være opbyggende for Kunstnerne ved Nationalscenen ikke at faa Lejlighed til at bruge deres Kræfter fuldt ud, og jeg tror ingenlunde, de have faaet Lejlighed dertil, thi det er en given Ting, at hvor man ikke opfører klassiske Mesterværker, blive de kunstneriske Evner hos Skuespillerne ikke udnyttede til Bunds. Goethe siger et Sted, at Mennesket vokser med sine store Opgaver, og Kunstnerne vokse vel ogsaa med deres store Opgaver. Jo ringere Adgang de have til de store Opgaver, des mindre lodig Kunst faar man. Altsaa, for selve Kunsternes Kald vil det være af Betydning, om der ikke var de stramme Baand, vi kende. Man vilde ikke være i Stand til at skaffe de ny Scener det nødvendige Antal Skuespillere